gegeven worden, door te onderzoeken wat de gevers van dat goed onder de Vrije Kerk verstonden. Want de Engelsche rechtspraak had in verschillende vroegere quaesties reeds beslist, dat bij een scheuring het goed toekwam aan degenen, die aan het oorspronkelijke doel der stichting getrouw bleven. Diezelfde rechtsregel moest derhalve ook hier worden toegepast.

Nu stond in de schenkingsacte geen nadere bepaling van wat de gevers onder de Vrije Kerk verstonden; alleen het historisch onderzoek van de beginselen, die tot het ontstaan der Vrije Kerk aanleiding hadden gegeven, kon hier dus een beslissing geven. Een vrije kerk toch is hierin onderscheiden van een corporatie, door de wet in het leven geroepen, dat ze een vrijwillige vereeniging is van een zeker aantal personen, die van dezelfde religieuse beginselen uitgaan. Het wezen van zulk een Kerk schuilt dus niet in die personen, maar in die beginselen. De personen kunnen wisselen, maar de identiteit der Kerk blijft bewaard, zoolang ze aan die beginselen vasthoudt. En omgekeerd, zoodra die beginselen worden prijs gegeven, houdt die kerk op te bestaan, ook al zou de overgroote meerderheid met die verandering meegaan. Niet het getal, maar het beginsel heeft te beslissen.

Ook hierin moet het hooge standpunt, dat de commissie uit het Hoogerhuis innam, worden geloofd. Vruchteloos had de advocaat der tegenpartij er smalend op gewezen, dat slechts een onbeduidende minderheid met de vereeniging niet was meegegaan. Waardig antwoordde Lord Robertson hierop: „De aanhangers van de appelleerende partij zijn weinig in getal — slechts enkele duizenden; maar het is niet aangetoond dat het wettig eenig verschil in den toestand zou gemaakt hebben, wanneer zij talrijker waren geweest. Sinds de dagen van *Cyrus* heeft als regel gegolden, dat recht geschiedt door aan het volk te geven, niet wat het aangenaam vindt, maar waar het aanspraak op heeft." En niet minder beslist sprak Lord Alverstone zich uit: „Ik kan mijn goedkeuring niet hechten aan een vonnis, waardoor personen, die de minderheid vormen, van hun rechten beroofd worden, alleen op grond dat zij weigeren lid te worden van een lichaam, dat niet alleen een fundamenteel beginsel heeft prijsgegeven van de Kerk, waartoe zij behooren, maar een beginsel voorstaat, wezenlijk verschillend van dat waarop de kerk was gegrond."

Het kostte dan ook geen de minste moeite aan deze rechters om met een overstelpend aantal getuigenissen van de stichters der Vrije Kerk aan te toonen, dat zoowel het beginsel van de Staatskerk als de aanvaarding van de onveranderde Westminstersche Confessie karakteristiek waren geweest voor het ontstaan der Vrije Kerk. Al het sofistisch geknutsel van de tegenpartij om de waarheid dezer feiten te ontkennen of te verbloemen, werd als spinrag vaneen gescheurd. Bij de scheiding van de Staatskerk in 1843 had men uitdrukkelijk verklaard, dat men wel met de bestaande Staatskerk brak om de geestelijke onafhankelijkheid der Kerk te redden, maar dat men zich zelf beschouwde als de wettige voortzetting van de nationale Schotsche Kerk en daarom alle rechten, die aan de Staatskerk toekwamen, voor zich zelf bleef opeischen. En het feit zelf, dat men bij deze scheiding geen oogenblik er aan dacht om zich aan te sluiten bij de bestaande Presbyteriaansche Kerken, maar het beslist uitsprak, dat men van deze Kerken gescheiden bleef, omdat ze het beginsel van de Staatskerk hadden prijsgegeven, was wel het meest afdoende bewijs, hoe juist in dat beginsel het kenmerk der Vrije Kerk school. Aan de juistheid van dit historisch betoog valt dan ook niet te tornen. Beide Kerken, de Vrije Kerk en de Presbyteriaansche Kerk, gingen van een essentieel verschillend standpunt uit, en de klove, die beide Kerken jaren lang gescheiden hield, lag in de onderscheiden opvatting van de verhouding tusschen Kerk en Staat.

De mogelijkheid, dat een Kerk zich met een andere Kerk vereenigde met behoud van haar goed, werd door de rechters niet ontkend, mits het oorspronkelijk karakter der Kerk daardoor niet veranderde. In de *deed of trust* was met die mogelijkheid gerekend; er stond uitdrukkelijk bepaald, dat het goed behoorde aan de Vrije Kerk en aan die corporaties van Christenen, die zich met haar zouden vereenigen. Tot tweemaal toe had dan ook zulk een vereeniging plaats gevonden; eerst met de Reformed Presbyterian Church en daarna met de Original Seceeders. Maar in beide gevallen was het beginsel der Vrije Kerk bewaard gebleven. Thans echter had de Vrije Kerk zich vereenigd met een Kerk, die lijnrecht tegenover haar beginsel stond. De minderheid, die om des beginselswille niet met die vereeniging medeging en trouw bleef aan het oorspronkelijke standpunt der Vrije Kerk, was daarom de alleen wettige voortzetting dier Kerk en had op haar goederen alleen recht.

De tegenwerping, door de tegenpartij gemaakt, dat de constitutie der Vrije Kerk haar het recht gaf, onder bepaalde voorwaarden veranderingen in de belijdenis aan te brengen, werd door de rechters niet aanvaard. De tegenpartij beriep zich hiervoor *voorerst* op het feit, dat de Schotsche Kerk in vroeger tijd de confessie van Knox had verwisseld voor de Westminstersche confessie, maar de rechters merkten terecht op, dat beide confessies essentieel volkomen overeenstemmend waren, terwijl bovendien de confessie van Knox door het Parlement was aangenomen en Westminstersche confessie door de Synode. Evenmin baatte een beroep op the *Book of Discipline*, want niet aan de nationale Synode, maar alleen aan een oecumenisch concilie werd hierin de macht toegekend om over leerverschillen definitief uitspraak te doen. En eindelijk werd ook het beroep afgewezen op de Barrier-act, omdat de bedoeling van deze acte niet was om aan de Generale Synode een absolute legislatieve kracht te schenken, maar, gelijk de historie aantoonde, juist omgekeerd om zorg te dragen, dat geen lichtvaardige veranderingen in leer of ceremoniën zouden worden aangebracht. De Barrier-act dagteekende uit een tijd, toen hier en daar in de Schotsche Kerk episcopaalsche invloeden zich deden gelden en kerkeraden en predikanten zich eigenmachtig veranderingen in den eeredienst veroorloofden. Juist om het gevaar te keeren, dat een toevallige meerderheid in de Synode met deze invloeden zou meegaan, was de bepaling gemaakt, dat de Synode geen verandering mocht aanbrengen in leer, liturgie of kerkenorde, zonder de goedkeuring der kerken te hebben verkregen. De bedoeling dezer acte was dus juist omgekeerd, om zulke veranderingen tegen te gaan, en niet om den weg daartoe te ontsluiten.

En wat alles afdeed, heel de geschiedenis der Schotsche Kerk wist niets van zulk een macht der Synode om de belijdenis te veranderen. De afgevaardigden ter Synode werden in hun lastbrieven gebonden aan Gods Woord en de belijdenis der Kerk. Van de dagen der reformatie af was de belijdenis getrouw bewaard. Ook de Vrije Kerk had uitdrukkelijk beleden, dat zij de Westminstersche confessie aanvaardde als de uitdrukking van de „waarheid Gods." En hoe kon de Synode zich dan thans de macht toekennen, om niet alleen op de meest essentieele punten verandering te brengen, maar zelfs, indien zij het wilde, heel de belijdenis af te schaffen?

Als vrije en van den staat onafhankelijke Kerk, had de Vrije Kerk zeker volkomen autonomie en kon zij doen wat zij zelve wilde. Maar zoodra de Kerk door verandering in haar belijdenis, het haar toebetrouwde goed van bestemming deed veranderen en de rechten eener protesteerende minderheid met draconische strengheid op zij schoof, had de Staat te zorgen, dat het recht gehandhaafd bleef, het recht zoowel van de oorspronkelijke gevers als van de protesteerende minderheid.

Het was op dien grond, dat de rechters de klagende partij in het gelijk stelden en het vonnis van the *Court of Session* voor nietig verklaarden.

Voor Kootwijks Scholen.

In hartelijken dank door ondergeteekende ontvangen: Van den heer H. ter Weele Nz., te Enschedé *f* 5.—.

D. HULLEMAN,
Kootwijk. *Penningmeester.*

Uit de Pers.

Ten slotte geeft Mej. K. in *Timotheus* nog de volgende algemeene opmerkingen over de Russische kerk en haar eigenaardig karakter:

Het zal u reeds getroffen hebben, dat de eeredienst in de Russische kerk zooveel gelijkt op dien van de Roomsche kerk. Zij is dan ook ontstaan uit „zendingspos en" van de Grieksche kerk te Constantinopel, welke kerk, zooals ge weet, oorspronkelijk met die van Rome één was. Rome beschouwt zich als de wettige en natuurlijke voortzetting van de eerste Christen-gemeente, en beschouwt de Grieksche a's scheurkerk — de Grieksche kerk keert dit alles om, en vindt de Roomsche kerk een afwijking van het rechte pad.

Eerst veel later dan in de overige landen van Europa, is in Rusland het Christendom binnengedrongen. Het reusachtige land is nu eenige eeuwen ten achter bij de West Europeesche staten, het was het vroeger eveneens. Toen in West-Europa, omstreeks het jaar 1000, de volkeren reeds lang in geordende staten saamwoonden en de Christelijke kerk haren leeftijd en invloed reeds eeuwen telde — zag het er in de eindelooze vlakten van het Russische rijk nog treurig uit. Het volk, of liever de verschillende stammen, waren ruw, barbaarsch, en heidenen. De machtige beweging, die in West-Europa Christelijk geloof, ontwikkeling, beschaving en geordend saamleven had gebracht, had het land der Russen nog niet aangeraakt. Het lag nog verzonken in den nacht van onkunde en afgoderij. Naar deze onafzienbare, onontgonnen gronden richtte de kerk van Constantinopel het oog, en zond er monniken heen die te *Kiew* (toenmaals de hoofdstad van het rijk) het Evangelie predikten. Dit is het begin geweest van de christianiseering van Rusland. En de prediking had zulk een uitwerking, dat niet lang daarna vorst *Wladimir de Groote* openlijk tot het Christelijk geloof overging. Zijne onderdanen (over wier lot en leven hij onbeperkt heerschte) dwong zijn voorbeeld te volgen, en hen bij duizendtallen in de rivier de *Dnjepr* doopen liet. Te *Kiew* werd nu een onderafdeeling van de Grieksche kerk te Constantinopel gesticht, en geheel op dezelfde wijze ingericht. Maar evenals de Grieksche kerk den bisschop van Rome niet erkennen wilde als haar hoofd, maar zelfstandig werd, zoo ook duurde het niet lang of de Russische kerk maakte zich vrij van de overheersching der Grieksche, vooral na de verovering van Constantinopel (1453) en de onderwerping van het Grieksche keizerrijk door de Turken. Groot werd de macht der Russische kerk over vorst en volk. Het rijk was in die eeuwen tot ontwikkeling gekomen. Moskou tot hoofdstad gemaakt, en de kerkelijke patriarchen van Moskou regeerden feitelijk het land. En het is wederom *Peter de Groote*, die de eerste krachtige poging heeft gedaan, om aan dezen wantoestand een einde te maken. Hij stelde als opperste bestuur der kerk *de Heilige Synode* in, (die nog bestaat), en bracht de macht der kerkelijke patriarchen op den Czaar over, die thans het hoofd der Russische kerk is. Katharina II ontnam aan de kerk nog meer macht.

Vergeleken met hare Roomsche zusterkerk, is de Grieksche kerk zeer zeker de mindere. Men verklaart dit wel eens zoo, dat de Roomsche kerk in het lévend West-Europa levend, en door den geweldigen schok der Reformatie, is voortgeschreden in ontwikkeling, terwijl de Grieksche kerk sinds de zevende eeuw is gebleven wat zij was, en als 't ware dood en koud in een prachtig praalgraf ligt. Zeker is het, dat de geestelijkheid bij die der Roomsche kerk ten achter staat, en de geheele dienst meer materie en minder geest vertoont dan de Roomsche.

Van dit verstarde leven der Grieksche kerk zijn haar heiligen-afbeeldingen wel een voorbeeld. De traditioneele typen dezer *icons* zijn in de vijftiende eeuw canonisch vastgesteld, en het is verboden in houding of uitdrukking een verandering aan te brengen.

Dit is de kerk, die in Rusland het Evangelie heeft gebracht en sinds, onder hoevele dekselen ook, gepredikt — en waardoor Rusland heden ten dage meegerekend wordt tot de „Christelijke natien". Het Russische volk is zéér gehecht aan zijn kerk en haar eeredienst, en voortdurende geldelijke offers worden er, zoowel door armen als door rijken gebracht, om de kerkgebouwen, de *icons*, en al wat voor den dienst noodig is, zoo prachtig mogelijk te sieren. De schatten aan goud en zilver, aan diamanten en edelgesteenten, die in de Russische kerken en kloosters bijeen zijn, zijn eenvoudig niet op te sommen. De Isaaks-Cathedraal, die wij den morgen na onze aankomst in St.-Petersburg bezochten, is al een der mooiste en rijkste kerken van gansch Rusland.

Ook aan de alles-overheerschende plaats, die ede" Kerk in het nog tot weinig ontwikkeling gekomen volksleven inneemt, kunt ge zien, dat Rusland eigenlijk nog in zijn middeleeuwen leeft. Nog heerscht hier *in grooten ganzen* de machtige eenheids-idee der middeleeuwen. Volk, vorst, leger en kerk door één geest bezield, door één band vereenigd. En zoo is Ruslands bedoeling nu nog. Ge ziet dan ook bij plechtige gelegenheden, in publieke gebouwen gewoonlijk die vier vereenigd. In de Isaaks Cathedraal zagen wij overal militairen van den hoogsten tot den laagsten rang, en men vertelde ons, dat de gouden en zilveren vaten van den dienst geschenken waren van de keizerlijke familie.

Voor deze mededeelingen zijn we dankbaar.

Zeker was er over de Russische Kerk en haar plaats in de algemeene Christelijke Kerk nog veel meer te zeggen. Maar reeds deze reisindrukken zijn voldoende, om zich eenigermate een voorstelling te vormen van wat deze kerk is en bedoelt.

Officieele Berichten.

Den Kerkeraden der Gereformeerde Kerken wordt bij deren ter kennisse gebracht, dat het adres van den Weleerw. heer C. M. W. Piet rustend predikant, is te Zwolle, Groenewegje, en dat hij deaverlangd bereid is, de kerken te dienen.

Classe Gouda.

De gewone vergadering der Classe Gouda zal D. V. plaats hebben op Dinsdag 7 Febr. 1905, in de Noorderkerk te Gouda.

Stukken voor het Agendum s. v. p. in te zenden vóór Donderdag 26 Jan. aan het adres van den consulent.

Namens den Raad der roepende Kerk van Reeuwijk,

J. HAGEN, *praesis.*
HOOGENDOORN, *scriba.*
DS. T. SAP, *consulent.*

Reeuwijk, Gouda, 4—1—'05.

L. S.

De ondergeteekenden, de kerkeraad van de Nederduitsche Gereformeerde Kerk te Duisburg am Rhein en de deputaten der classis Zutfen en van de classis Arnhem, gevoelen zich gedrongen, ten einde den arbeid in de Rijn-Provincie doeltreffende te doen zijn, zich gezamenlijk tot u te wenden met het dringend verzoek om financieelen steun, opdat er te Duisburg een predikant kan worden beroepen en Essen door den Dienaar des Woords van Duisburg althans gedeeltelijk worden bearbeid. De nood van de Gereformeerden in Duisburg en Essen is groot. Dankbaar voor wat ± 100 kerken en enkele particulieren reeds deden, behoeft er uit iedere kerk slechts *eene jaarlijksche bijdrage* van *f* 3.— te komen om in al de behoeften te voorzien, daar er jaarlijks ongeveer *f* 1500 noodig is. Verblijd ons spoedig door de toezegging van eene jaarlijksche bijdrage, opdat er vóór 1 Januari 1905 tot het beroepen kan worden overgegaan. Wie eenigszins met den toestand op geestelijk gebied van onze landgenooten in Duitschland op de hoogte is en de groote gevaren kent, die hen te midden der velerlei verleiding bedreigen, kan en zal ons niet teleurstellen, maar om 's Heeren wil de broeders en zusters in de Rijn-Provincie helpen.

Zend uwe jaarlijksche bijdrage s.v.p. aan den Deputaat der Classis Arnhem of aan een der Deputaten van de Classis Zutfen.

De Raad der Nederduitsche Gereformeerde Kerk te Duisburg am Rhein,

A. VAN GEENHUIZEN SR., *h. t. Praeses.*
C. KOORDA, *h. t. Scriba.*

De financieele commissie der Ned. Ger. Kerk te Duisburg,

A. VAN HUIZEN, *Voorzitter.*
A. VAN GEENHUIZEN JR., *Secretaris.*

De deputaten der classis Zutphen,

G. RENTING, *pred. te Winterswijk.*
J. V. D. SLUIS, *pred. te Varsseveld.*

De deputaat der classis Arnhem en der provincie Gelderland,

C. L. F. VAN SCHELVEN, *pred. te Wageningen.*

Buitenland.

Engeland. Strijd tegen de opwekking in Wales.

Het is wel te denken, dat de groote beweging in het vorstendom Wales, waardoor zoo velen worden aangegrepen, hare bestrijders heeft. *The Lancet* een medisch tijdschrift heeft de beweging genoemd eene „debauch of emotionalism", terwijl Dr. Forbes Winslow, een zenuwpatholoog, in *Daily Express* er over schreef: „snikken, onsamenhangende taal, en het totale onvermogen om de emoties te beheerschen, zijn kenmerken van hysterie en hysterie is eene ziekte. De gebeurtenissen in Wales zijn derhalve „uitermate verontrustend." Hysterie is op zichzelf een groot kwaad. Het is nauw verbonden met epilepsie, en de opgewondenheid die haar veroorzaakt, is een publiek gevaar en dient op alle mogelijke manieren te worden beteugeld."

Het is niet te verwonderen dat een medicus aldus spreekt. De dingen van het geestelijke leven zijn al niet te ontdekken door een microscoop en niet bloot te leggen door het snijmes voor vele beoefenaars der geneeskunde, onbegrijpelijk, gelijk ze door niemand te doorgronden zijn. Het verbaast ons niet dat iemand, die tot hiertoe nooit nadacht over zijn staat voor God, nu doordat de heiligheid en alwetendheid des Heeren plotseling voor hem komt te staan, aandoeningen in zijn gemoed krijgt, die hij niet aanstonds meester is. Hetgeen vele medici niet weten, is, dat zulke personen in goede handen zijn.

Ook van kerkelijke zijde is men op de revival in Wales critiek gaan uitoefenen. Het ritualistisch orgaan, de *Church Times*, zegt er van dat de beweging in Wales op één lijn staat met het Mormonisme, met de opwekking die leidde tot het Boeddhisme en met de beweging die er toe bracht om vele menschen zich te doen scharen om de banier van den valschen profeet. Daartegenover staat dat in het leading-artikel erkend wordt dat „het volk geleid wordt door den sterken adem van den Heiligen Geest", en dit is kwalijk te ontkennen. Doch er wordt aan toegevoegd, dat ook vele andere invloeden aan het werk zijn en drijven in eene richting, waarvan men niet weet waarop zij zal uitloopen.

Eene ernstige critiek kan men deze uitlatingen niet noemen. Ons oordeel over de machtige beweging in Wales mag alleen bepaald worden door een onderzoek, of de leiders het volk langs schriftuurlijke wegen leiden. Daartoe achten wij ons nog niet in staat. Dat verhindert echter niet, dat wij inmiddels met sympathetische belangstelling hetgeen er in Wales plaats heeft, gadeslaan.

Het Engelsche volk heeft er groote behoefte aan dat het bereikt wordt door nieuwe stroomen van den Heiligen Geest. De Engelsche staatskerk wordt bedreigd door het Ritualisme, dat zoozeer vele geesten heeft vervuld, dat drie vierden van de staatskerk zeer vele Roomsche leerstukken bevat, zoodat sommige predikanten al een lans breken voor de wezenlijke lichamelijke tegenwoordigheid van Christus bij het Avondmaal, en in vele kerken de mis bediend wordt. Daarbij komt het modernisme, dat door menig ambtsdrager der staatskerk wordt voorgestaan. Dezer dagen verkondigde niemand minder dan de deken van Westminster, dat men volstrekt niet aan de inspiratie en de authenticiteit van de boeken des Ouden Testaments behoefde te gelooven, al is het ook dat de Heere Jezus zich op die schriften beriep en ze aanhaalde.

De Vrije Kerken in Engeland hebben veel geleden door het dringen van het ongeloof in hare veste. Zeer vele predikanten zijn medegesleept met hetgeen Spurgeon de „down grade movement" heeft genoemd. Daarom zou het een zegen zijn, als de Heere met Zijn Geest ambtsdragers en leden met versche olie komt overgieten.

N.-Amerika. Zal men in de Presbyteriaansche kerk de censuur gaan toepassen?

Rev. Dr. Samuel T. Carter, oudste lid van de presbytery Nassau, N. Y., gedurende 30 jaar leeraar van de Presb. kerk te Huntington, L. I., thans rustend leeraar te New-York, heeft een schrijven tot zijn presbytery gericht, waarin hij verklaart, dat „heel de scholastieke godgeleerdheid en het Calvinisme dat daarop gebouwd is, vanaf den grondslag onwaar is. Wij laten hier eenige uitdrukkingen volgen, waarmit blijkt, welk standpunt Dr. Carter inneemt.

„Ik ben tot de vaste overtuiging gekomen, geleid door godgeleerden en natuurkundigen, dat de leer van den val van Adam allertreurigste gevolgen heeft, en ik geloof dat het menschelijk geslacht, ofschoon zondig, niet is een gevallen geslacht en onder den vloek, maar dat wij kinderen Gods zijn, die van uit een laag standpunt steeds hooger zullen klimmen. — De leer der Drieëenheid heeft mij nimmer een straal van licht verschaft, en ga ik na hoe deze leer het Christendom heeft verdeeld, dan komt de wensch bij mij op, dat deze leer nooit ware geformuleerd. — De door onze Kerk aangenomen leer der verzoening door het bloed van een onschuldige kan ik niet aannemen — Ik kan niet aanvaarden de leer der eeuwige straf van de goddeloozen; ik kan dit niet rijmen met de liefde Gods. Ik gevoel dat onze roeping is, ons volk een betere verklaring te geven van de leerstellingen der H. Schrift.

Het slot van dit schrijven luidt als volgt: „Mijne ontkenningen hebben betrekking op de kerkelijke godgeleerdheid, niet op het Evangelie van het N. Testament. hetwelk ik van ganscher harte aanvaard. Indien gij van oordeel zijt dat iemand, die het Evangelie van Christus aanvaardt, maar bovengenoemde bijvoegselen verwerpt, leeraar kan blijven in de Presb. kerk, zal mij dit grootelijks verlichten; maar is uw gevoelen anders, dan verzoek ik dat gij mij overdraagt naar de Congregational Association van Manhattan."

The Outlook, het vrijzinnige blad van Lyman Abbott, heeft een woord van lof voor het optreden van Dr. Carter. Dit blad prijst hem als een waar volgeling van Jezus, Paulus, Luther en Wesley, daarin dat hij den moed heeft om voor zijne overtuiging uit te komen, en wijst er dan verder op, dat het voor de bevordering van den geest van het Christendom noodig is, dat ieder leeraar, die denkt, dat zijne beschouwingen niet in overeenstemming zijn met het standpunt zijner Kerk, zal voortgaan met de waarheid te leeren, zooals hij ze ziet, en aan anderen de verantwoordelijkheid over laten om hem buiten de Kerk te zetten. „En indien een kerk — zoo vervolgt *The Outlook* — oordeelt dat hare roeping hierin bestaat, dat zij eene bizondere opvatting en verklaring van den Bijbel en Christus moet bewaren en verbreiden, dan zal zij niet in gebreke blijven om iemand die in deze opvatting en verklaring wijziging zoekt te brengen of er een andere voor in de plaats wil geven, te verwijderen. Maar is de Kerk overtuigd, dat zij geroepen is om den geest en het leven van Jezus Christus mede te deelen, dan kan zij met een vrij geweten hare leeraars niet onderwerpen aan eenigen toets, welke wezenlijk niet behoort tot dezen geest en dit leven".

Duidelijk is, dat *The Outlook* leervrijheid wenscht. En wonderlijk, zooals vroeger de Modernen en hunne voorloopers in Nederland, kunnen deze vrijzinnigen dan spreken over den *geest* en het *leven* van Christus. Zonder gebondenheid aan de H. Schrift kan iemand daarvan maken wat hij wil; zooals het best in zijn kader past.

De *Universalist Leader* is in hare beoordeeling van 't bovenstaande verschillend. Ook zij zegt, dat men Dr. Carter om zijne eerlijkheid moet eeren, maar voegt er dadelijk aan toe, dat men eveneens de *Presb. Kerk* moet eeren, als zij zich houdt aan hare belijdenis. Dit blad zegt: „Van tweeën één: óf geen belijdenis, óf de aangenomen belijdenis handhaven. De kerk kan geen invloed ten goede zijn, tenzij, dat zij trouw is. Wij gelooven dat Dr. Carter heeft gedaan wat ieder eerlijk mensch behoort te doen en zou doen. En de Presb. Kerk moet een van beiden doen: óf hare belijdenis wijzigen of hem buiten de kerk zetten, en de wereld zal voor beiden hooger achting hebben als men weet welk standpunt zij innemen".

Zoo is het. Een kerk, die hare belijdenis niet eert, is ontrouw, zal steeds dieper zinken, mist het vertrouwen, heeft hare beteekenis voor een deel althans voor de Kerk des Heeren verloren.

De Presbytery, waaronder Dr. Carter ressorteert, heeft eene commissie benoemd om met hem erover te spreken, opdat de Presb. kerk bewaard moge blijven voor een *heresy trial*, een kerkelijke procedure wegens ketterschen gevoelens. Treurig—een man grijs geworden in den dienst des Evangelies.

Aldus verhaalt ons de *Wachter*. Wij zijn zeer benieuwd hoe deze zaak zal behandeld worden.

Ook voor vele kerken in de Nieuwe wereld wordt het zaak, dat zij toezien dat zij niet afglijden van het fundament Jezus Christus en dien gekruisigd.

Gemengd nieuws.

Heiligschennis. Te Jersey City werd eenigen tijd geleden eene Godsdienstoefening voor de Christelijke Jongelingsvereeniging gehouden, waarbij bijna alles door een phonograaf werd verricht. De machine gaf het gezang op dat gezongen moest worden en zong daarna voor; verzocht toen een zeker persoon het gebed te doen; deed daarna het gebed; beval de collecte aan en deelde mede welke diensten er die week in de kerk zouden plaats hebben; reciteerde teksten uit den Bijbel; deed vragen en zong gezangen die eenige jaren te voren door een sedert overleden evangelist gezongen waren, en sprak ten slotte den zegen uit.

Dergelijke dingen kan men alleen in de nieuwe wereld verwachten. Gelukkig dat *de Hope* er zijn stem tegen verheft.

Eene expeditie naar Groenland. Eene Deensche expeditie naar Groenland, die door den schrijver Meylius Erichsen geleid werd, is in deze maand naar Kopenhagen teruggekeerd. Ofschoon de expeditie geen bepaald Christelijk doel had, heeft zij toch deze uitwerking gehad, dat verscheidene Heidensche Eskimo's in verband gebracht zijn met Christelijke gemeenten in het Noorden van Groenland. Een van hen ontvangt onderwijs in de Christelijke leer en zal weldra gedoopt worden, terwijl men verwacht dat de overigen zijn voorbeeld zullen volgen. Wij vermelden hierbij, dat in Noord-Groenland heidenen gevonden werden, onder welke een zendingstation opgericht werd, waar een jong Deensch predikant met veel zegen arbeidde, die helaas zijn gezondheid daarbij ten offer bracht.

Dr. John Paton, die reeds den leeftijd van 90 jaar heeft bereikt, is naar het zendingsveld dat hij ontgonnen heeft, de Nieuwe Hebriden, teruggekeerd. Wellicht heeft geen missionair onder zooveel beproevingen en strijd, zoo lang en met zulk een uitnemend gevolg, onder heidenen of liever Kannibalen gearbeid als hij. Er zijn op de Nieuwe Hebriden reeds vijf stations, waarop zendelingen arbeiden, terwijl drie helpers uit de inboorlingen hem bijstaan.

De Baptist Assembly besloot op hare jongste vergadering te Londen, een standbeeld op te richten voor Charles Haddon Spurgeon, als erkenning voor de diensten, die hij aan de zaak van Christus bewezen heeft. Het komt ons voor, dat mannen als Spurgeon geen standbeeld noodig hebben. Hun beeld is toch gegrift in de harten van duizenden, die door zijn dienst zijn gebracht tot of versterkt in het geloof.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

OOST EN WEST.

XLI.

ALLERLEI WISSELING.

Voor de verwondering en verrassing die zich van De Raye meester maakte, toen hij den brief las, was alle reden. Daarin toch stond niet minder, dan dat koning Willem hem uit bijzondere gunst niet alleen tot ridder der Bathorde, een Engelsche kroonorde, benoemde, maar hem tevens in Ierland een landgoed schonk, Waterfield genaamd.

De koning voegde er bij dat hij, ziende op de wisselvalligheid van alle aardsche dingen en de onzekerheid des levens, dit aan zijn vriend De Raye wilde schenken, als een bewijs van groote erkentelijkheid voor de goede diensten door den graaf aan zijn vorst bewezen. Ik wil, zoo schreef Willem, dat gij en uw geslacht daarvan een blijvend aandenken zult hebben, ook na mijn dood, die wellicht niet meer verre is.

De graaf las den brief nog eens over. Het trof hem diep, hem die door den vorst van zijn eigen land, koning Lodewijk XIV, zoo met ondank was geloond, dat nu een koning hem eigenlijk vreemd, zich zoo gansch anders betoonde. Hoe geheel verschillend een man was Willem van Oranje van zijn tegenstander. Het landgoed Waterfield was aan den graaf welbekend. Hij had er een paar weken met den Koning verblijf gehouden, tijdens den oorlog in Ierland. Het was niet alleen een zeer uitgestrekte bezitting, maar tevens een die bekend was wegens de schoonheid der ligging en de heerlijke bosschen en akkers. In waarheid 't was een vorstelijk geschenk, dat zulk een gever ten volle waardig was.

Hij wilde aanstonds naar koning Willem gaan om hem dank te zeggen, doch deze liet weten dat zware hoofdpijn hem belette iemand te ontvangen.

Toen De Raye het in den namiddag van den volgenden dag nog eens beproefde, was de koning reeds vertrokken, en bleef niets over dan hem schriftelijk dank te zeggen. Daarop vertrok de graaf met spoed naar Den Haag om daar zijn moeielijke zending te volbrengen.

Deze liep af gelijk voorzien was. De gezant D'Avaux wilde volstrekt niet toegeven, dat de Duitsche keizer ook recht van meepraten had, in zake de Spaansche erfenis, en toen men het niet eens kon worden vertrok de gezant naar Parijs en waren de onderhandelingen afgebroken. De Raye deed daarop verslag aan den koning van zijn zending, en vertrok daarop weder naar Amsterdam, waar vrouw en kinderen hem wachtten.

Met groote verrassing vernamen zij de blijde tijding van het vorstelijk gunstbetoon. De gravin vooral was er diep door getroffen en zei:

„Door mijn dwaasheid en onvoorzichtigheid zijn wij in groot leed gekomen, en hebben wij harde tijden doorgemaakt. Doch de Heere heeft ons ook weder gezegend en ons welgedaan, Hem al de eer!"

De dagen die nu volgden waren rijk aan groote gebeurtenissen. Niet lang meer leefde koning Willem. Naar Engeland getogen, had hij daar een ongeluk, dat bij een rit zijn paard in een molsgat trapte en struikelde. De koning viel en bezeerde zich. Enkele dagen later reeds was hij niet meer. Hij stierf als een Christen in het vertrouwen op de verdiensten van zijn Heiland. Nog lang dronken zijn vijanden de gezondheid van den „fluweelen heer," den mol, die hen van een gevaarlijken tegenstander had verlost.

In denzelfden tijd brak de gevreesde oorlog uit, waarin onze republiek, Engeland en Duitschland tegenover Frankrijk stonden. 't Was de langdurige en vreeselijke Spaansche erfopvolgingsoorlog, die ons land en anderen zoo zware offers kostte, en waarin Frankrijk toch ten slotte grootendeels verkreeg wat het wenschte.

Intusschen had graaf De Raye zich naar Ierland begeven en zijn nieuw landgoed in oogenschouw en in bezit genomen. Ernstig had hij er over gedacht er ook te gaan wonen. Doch land en volk waren hem geheel vreemd. Ook in Engeland vond hij zich niet thuis, waar men hem